

“Vaig convèncer l'Ovidi perquè cantés en públic”

Lluís Juste de Nin és el dissenyador i director general d'Armand Basi. El que molt poca gent recorda és que prové de família directa de l'escriptora Anaïs Nin i del compositor Joaquim Nin-Culmell. A més, Lluís Juste va fer teatre independent; va guanyar el Primer Festival de la Cançó Universitària, amb 'La vomitada'; ha fet de caricaturista pels bars, i de ninotaire per revistes com 'TeleEstel' i 'Mundo'.

Lluís Juste de Nin és director general de Basi, SA, des del 1982 i dissenyador d'aquesta marca des del 1993. Ell ha donat nivell internacional a una marca que, ara, factura més de 12 milions d'euros (2.000 milions de pessetes), té una botiga pròpia a Londres i és present a més de quaranta botigues especialitzades dels Estats Units i la Unió Europea.

Per a les seves col·leccions, Juste s'inspira en el cinema, la música, l'arquitectura o la literatura. No podia ser d'una altra manera per algú que ha passat la seva infantesa dibuixant en llapis sobre el taulell d'un taller tèxtil, mentre sentia explicar històries dels oncles *americanos* —l'escriptora Anaïs Nin, el compositor Joaquim Nin-Culmell— o de l'avi, l'arquitecte Antoni Maria de Nin i Alberich.

—Quina família! Va conèixer l'Anaïs?

—No. Però al seu germà, sí. Ell és un gran referent per a mi i l'únic major que em queda de la família Nin. Joaquim té noranta-tres anys i és professor emèrit de música de la Universitat de Berkeley, i autor, entre moltes altres coses, d'una òpera, *La Celestina*, que estava a punt d'estrenar-se al Liceu quan es va cremar.

—Mala sort.

—Una tragèdia. A més, era una obra en la qual creia molt l'antic director artístic del Liceu, Albin Hänseroth, però els nous directius del Liceu no han apostat per aquesta obra i és molt factible que *La Celestina* es pugui estrenar l'any vinent al Teatro de la Zarzuela de Madrid. A mi m'agradaria molt més en un altre marc més propi, però en aquest moment les coses estan així. No sempre hem de buscar les culpes a fora.

—De l'Andreu Nin, també n'és família?

—Sí, segur. Però jo ara parlava de la família més propera. Andreu Nin i Pérez procedeix segurament de la mateixa família, però seria de família de quart o cinquè grau. Per l'aspecte estic absolutament convençut que és família nostra.

—Per què?

—Pel tipus d'estructura física, és molt Nin. El que he sabut fa poc és que tenim un oncle-avi pintor, Josep de Nin i Todó, que diuen que va participar en l'atemptat contra el Prim. I era fill d'un general liberal, Joaquim M. de Nin i Güell, que era escriptor!

—N'hi ha més?

—Tinc dues cosines Nin que són pintores. I el meu avi era arquitecte i dibuixant.

—I els fundadors de Basi, SA, també són família seva.

—Sí. Armand i Josep Basi són cosins germans de la meva mare.

—Com començà aquesta empresa?

—Armand i Josep van tenir la idea, cap als anys quaranta, en un país on no havia quedat res, de crear una empresa en què la qualitat i la imaginació foren els ingredients principals.

—Què era al principi: una indústria tèxtil com tantes altres?

—Van començar amb una empresa molt petita al barri de la Salut de Gràcia. Amb la seva mare van fer un taller al carrer Sant Salvador, que ja tenia la característica de la qualitat com a primer argument. Feien coses en poca quantitat i dirigides a botigues bones, i també comptaven amb la complicitat de la meva mare, que era l'encarregada general de les botigues Farreras. Les recordeu, les botigues Farreras?

—No.

JOSÉ P. PLAY

"Feia caricatures de la gent que sopava en un restaurant que hi havia prop de la plaça Vila de Madrid. Si no me la volien comprar, els espantava fent l'acció d'estripar-la."

—En aquella època, a Barcelona, les botigues importants que feien home i dona eren Comella, de Gonzalo Comella, i Farreras. Aquestes dues eren el somni daurat de tot representant que volgués vendre. I la meua mare era l'encarregada de Farreras, la que feia les compres. Era una dona moderna en aquell moment: jo sempre havia vist el *Vogue* a casa meua. Potser això també va influir que em dedicés a la moda.

—És lògic. I ella els comprava als Basi?

—Amb la complicitat vull dir que ella els orientava i els deia el que es descuidaven de posar a les seves col·leccions. Ella sabia què demanava la gent: ara venen els colls *Vogue*, els escots tipus *Sospecha* —de la pel·lícula— o les rebeques. Sabeu per què els deien rebeques?

—Per la Rebeca del Hitchcock.

—Exacte. Ella els orientava sobre aquestes coses. I jo vivia envoltat de tot això. Als vespres, acompanyava la meua mare a aquestes reunions amb els Basi per arrodonir el mostrari, em posava a dibuixar allà al taulell i anava sentint el que deien.

—I el seu pare?

—No hi tenia res a veure, amb el tèxtil. I no era català, era basc. Ell era tècnic projectista i, de fet, l'home més bo que he conegut.

—Havia nascut al País Basc?

—Sí. Es deia Juste Barruetabeña. I la seva mare era Barruetabeña Bengoechea. Per un costat tinc catalans i per l'altre bascos. I molt bascoparlants. Per això sóc sensible al tema nacional.

—També li ve de família. Vostè, doncs, aprèn a dibuixar al taller dels Basi?

—No. Vaig començar molt abans. Crec que vaig néixer amb un llapis a la mà. Penso que és l'únic que sé fer realment. A l'edat que tinc, avançada la cinquantena, fas uns primers balanços i et preguntes què has fet bé a la vida: he participat en aquesta empresa, he ajudat a fer una marca, els dibuixos que he fet per revistes. Però, de fet, el que hi ha al darrere —la meua eina d'expressió— és el llapis. De petit, si en volies fer feliç, em donaves uns llapissos de colors —uns Faber!— i, si en blanc i negre ja m'espavilava, amb colors ja podia arribar on fos. I després vaig començar a estudiar.

—Però va fer química!

—Sí. En una família com la meua era lògic que, en cada generació, sortís algú tocat de l'ala, que volia dedicar-se a alguna cosa creativa —atenció: quan dic "creatiu" sempre s'ha de posar en minúscula, perquè és una ocupació com una altra. Hi ha gent que viu de la bicoca de posar-ho en majúscules—. El cas és que jo volia dibuixar, però a casa meua em van recomanar molt que no m'hi dedicés exclusivament, perquè em podia quedar penjat. Llavors vaig accedir a estudiar una carrera com Déu mana —que es deia llavors— sempre que pogués, al mateix temps, matricular-me a Belles Arts, anar a l'estudi del mestre Tàrrrega, ser membre del Cercle Artístic de Sant Lluc i tenir aquest doble vessant.

—I ho va fer?

—Sí. I més coses. Un camí era estrictament acadèmic i no em va anar malament, però vaig veure clar que no m'hi dedicaria. Per cert, al final no vaig ni presentar el projecte.

—Per poc.

—Potser va ser una mena de salvavides per dir: "Així no m'hi dedicaré." Si no tens el projecte, no tens el títol. Va ser una manera d'assegurar-me que no m'hi dedicaria. Entremig, vaig progressar en les tècniques de la pintura, però, sobretot, del dibuix. Jo volia ser Toulouse-Lautrec i havia d'anar a París.

—I se'n va anar.

—Com deia l'Ovidi Montllor, que li havia dit el seu pare, "si vols ser papa, has d'anar a Roma". Jo no volia ser papa, volia ser Toulouse-Lautrec. Vaig anar-hi amb dos amics i una noia i allà vaig conèixer moltíssima gent. I és a París on vaig decidir que el que m'agradava era el dibuix, que era molt més ràpid que la pintura. Com que a mi sempre m'han agradat molt les caricatures i els ninots, quan vaig tornar a Barcelona vaig començar a col·laborar a les revistes *Mundo* i *Te-le-Estel*. Fins i tot vaig publicar al *Charlie Hebdo*.

—I també va fer teatre.

—Com que jo sempre he tingut molta por d'avorrir-me, quan em van proposar de fer decorats per al teatre,

també vaig dir que sí. Tenia un amic, que feia teatre independent en la companyia La Pipironda, que després va dir-se El camaleó, i em va proposar de fer els decorats. Allà vaig coincidir amb l'Ovidi Montllor, l'Alfred Lucchetti i molts altres. Un dels primers treballs va ser una interpretació del *Guernica* que ocupava tot l'escenari.

—Déu n'hi do.

—Com que m'havia arriscat a fer un *Guernica* enorme, la data de l'estrena s'anava acostant i jo no podia acabar. I va venir a ajudar-me, perquè era amic d'algú del grup, el Josep Guinovart. És a dir, que tinc una obra feta a mitges amb en Guinovart.

—Tindria el seu valor, ara.

—Ha desaparegut, és clar. Això ho fèiem al teatre del carrer Brusi. Immediatament em van fitxar per fer teatre, també. Jo no en tenia ni idea i, a més, un accent català espectacular que no podia dissimular. Fèiem una obra de Bertolt Brecht en castellà i era una cosa de riure.

—I la censura, no us posava problemes?

—Sí. Després vam fer una obra del Jordi Teixidor, *Tot això del Vietnam*, que era superprohibida.

—I s'hi van arriscar?

—Per evitar que la policia tanqués el teatre, fèiem entrar els espectadors abans, tancàvem les portes i, a fora, penjàvem un cartell: "S'ha suspès l'acte." Si venia la policia, veien el cartell i es pensaven que ja no valia la pena entrar-hi.

—Diu que va coincidir amb l'Ovidi, a El camaleó?

—Sí. De fet jo li vaig presentar la seva companyia, la Marta Molins, i jo el vaig convèncer perquè cantés en públic.

—Com va ser?

—Jo també era aficionat a la cançó i, fins i tot, vaig guanyar el Primer Festival de la Cançó Universitària amb *La vomitada*.

—Sona bé.

—Te la pots imaginar. L'Ovidi, allà al teatre, ens cantava algunes coses de les que havia compostat. Recordo encara aquella de "Jo sóc fill de família molt humil / tan humil que d'una cor-

tina vella / una samarreta em feren. Vermella".

—Ja cantava, doncs.

—Sí, però es negava a actuar en públic. Finalment, en el Segon Festival de la Cançó Universitària, l'Alfred Lucchetti i jo el vam convèncer perquè participés. I va guanyar. Entre el públic hi havia Joan de Sagarra, que després l'ajudà molt.

—No descansava vostè?

—De fet, com que el dibuix m'agradava tant, a la nit encara tenia ganes de continuar. Hi havia —no sé si encara hi és— un local al costat de la plaça Vila de Madrid, que es deia La Taberneta. Allà me n'anava a dibuixar a les nits. Era un bar restaurant i feia caricatures de la gent que hi havia sopant. Cobrava tres-centes pessetes. I, si no me la volien comprar, els espantava molt perquè els la trencava davant seu.

—Els feia por que fos una maledicció?

—Exacte, una mena de mal d'ull. Per exemple, jo et faig una caricatura i quedo content de com te l'he feta. Llavors, tot rient, em dius que no, que moltes gràcies. Però si jo faig l'acció d'anar a estripar-la, la pagues de seguida. Això funcionava sempre amb els que venien del Liceu.

—Una vida bohèmia, la vostra.

—Un dia era a La Taberneta amb dos companys, l'escultor Enric Devènat i en Joan Collado, el pintor impressionista, i va aparèixer en Joan Miró. Em sembla que no m'he rentat la mà des d'aquell dia. Em va regirar les carpetes i va mirar els dibuixos. Aquell era el meu ambient, llavors.

—Li va fer la caricatura, al Miró?

—No. No vaig gosar. Però va mirar els dibuixos i m'anava dient quin li agradava més i quin no. I em va dir que dibuixava molt bé.

—Que en Miró digui això a un dibuixant...

—No s'oblida en la vida. Per això dic que el que jo sé fer és dibuixar.

—Quan va passar tot això?

—Entre els meus setze i vint-i-tres anys. Perquè jo als vint-i-quatre anys em vaig casar amb la Neus i va canviar el plantejament, havia de mantenir un pis, fer la família.

"Crec que vaig néixer amb un llapis a la mà. Penso que és l'únic que sé fer realment. El que hi ha darrere de tot el meu treball —la meva eina d'expressió— és el llapis"

—Fins aquell moment havia viscut a casa?

—Sí, però treballant des dels dinou anys per pagar-me els estudis, tot i que els meus pares no m'havien obligat a fer-ho. Vaig treballar a la Bayer, que llavors es deia Unicolor. Primer vaig entrar per fer pràctiques, sense cobrar res, i després amb sou: em van posar una granota i em van posar al laboratori. Amb els anys, vaig canviar la granota per una bata blava, i després per una bata blanca. Fins que els cosins de la meva mare, l'Armand i el Josep, em van proposar d'anar a treballar amb ells.

—Per què?

—Els sabien les meves característiques de creatiu i volien crear una marca pròpia. Ells ja no eren uns petits empresaris, ja representaven Lacoste a l'estat espanyol.

De seguida vam veure que, com a marca, el nom d'Armand Basi era perfecte perquè es pronunciava bé en totes les llengües —en francès, en anglès— però al mateix temps no deixava de ser català.

Àlex Milian